

skąd dokąd

FILM MAĆKA HAMELI

POLSKA, FRANCJA, UKRAINA 2023, 84'

PREMIERA: 24.11.2023

Tytuł oryginalny: **Skąd dokąd**

Tytuł międzynarodowy: **In the Rearview**

Pozostałe wersje językowe tytułu:

Pierre Feuille Pistolet (FR), Звідки куди / Zvidky kudy (UA)

Reżyseria: **Maciek Hamela**

Zdjęcia: Yura Dunay, Wawrzyniec Skoczylas, Marcin Sierakowski, Piotr Grawender

Montaż: Piotr Ogiński

Muzyka: Antoni Komasa-Łazarkiewicz

Postprodukcja dźwięku: Marcin Lenarczyk

Postprodukcja obrazu: Aleksandra Kraus PSFC

Producenci: Piotr Grawender (Affinity Cine), Maciek Hamela (Pemplum)

Koproducenci: Jean-Marie Gigon (SaNoSi Productions), Anna Palenchuk (435 FILMS)

Współfinansowanie: Polski Instytut Sztuki Filmowej

Gatunek: pełnometrażowy film dokumentalny

Czas trwania: 84'

Języki: ukraiński, rosyjski, polski, francuski, angielski

Kraje produkcji: Polska, Francja, Ukraina

Rok produkcji: 2023

FESTIWALE I NAGRODY

2023

Zurich Film Festival (Szwajcaria), Konkurs Dokumentalny

DMZ Docs (Korea Południowa), sekcja Unable to Settle or Leave

Toronto International Film Festival (Kanada), sekcja TIFF Docs

Odesa International Film Festival (Ukraina), Konkurs Narodowy

▲ Nagroda dla Najlepszego Pełnometrażowego Dokumentu Ukraińskiego

DokuFest (Kosowo), Konkurs International Feature Dox

Festiwal Filmu i Sztuki BNP Paribas Dwa Brzegi (Polska), sekcja Świat pod namiotem

Iceland Documentary Film Festival – IceDocs (Islandia), Konkurs Główny

▲ Special Mention

Festival International du Film de La Rochelle (Francja), sekcja l'Année du Documentaire

Sheffield DocFest (Wielka Brytania), Konkurs Międzynarodowy

▲ Grand Jury Prize

Festival de Cannes (Francja), sekcja ACID

Millennium Docs Against Gravity (Polska), Konkurs Polski

▲ Nagroda dla Najlepszego Filmu Polskiego

▲ Nagroda Stowarzyszenia Kin Studyjnych

SELEKCJA DOKUMENTALNA EUROPEJSKIEJ AKADEMII FILMOWEJ 2023

„Skąd dokąd” znalazł się w gronie czternastu tytułów na tzw. shortliście, opublikowanej przez Europejską Akademię Filmową. Dzięki temu ma szansę otrzymać nominacje w kategorii European Documentary, które zostaną ogłoszone 7 listopada.

OFICJALNE MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE FILMU

Facebook / <https://www.facebook.com/IntheRearviewDoc/>

Instagram / <https://www.instagram.com/intherearview.film/>

STRONA WWW

<https://intherearview.eu/pl/>

MATERIAŁY DO POBRANIA (FOTOSY, PLAKAT)

https://drive.google.com/drive/folders/1A-MXtFbjqnwMrj6AkvoNfadoDvHp1kXN?usp=share_link

ZWIASTUN

<https://vimeo.com/860447595>

KONTAKT DLA MEDIÓW

Promocja i komunikacja, festiwale

Karolina Sienkiewicz / k.sienkiewicz.film@gmail.com / +48 600 271 634

DYSTRYBUCJA W POLSCE

So FILMS / Data premiery kinowej: 24.11.2023

Justyna Adamczyk / dystrybucja@sofilms.pl / +48 666 185 604

Karolina Sienkiewicz / karolina.sienkiewicz@sofilms.pl / +48 600 271 634

OPIS FILMU

Początek inwazji Rosji na Ukrainę. Ludzie zawieszeni w czasie i przestrzeni, w obliczu niepewnego tu i teraz, decydują się na porzucenie tego, co mają najcenniejsze i wsiadają bez zastanowienia do zakurzonego vana na obcych rejestracjach. Samochód przemierza tysiące kilometrów, pełniąc rozmaite funkcje: poczekalni, szpitala, schronu, a przede wszystkim przestrzeni do zwierzeń i wyznań, którymi w sposób naturalny zaczynają dzielić się współtowarzysze podróży z przypadku. „Skąd dokąd” to portret zbiorowy złożony z doświadczeń ludzi, którzy mają jeden cel: znaleźć bezpieczne schronienie. W vanie, ich tymczasowym azylu, zniesione są różnice płci, wieku, koloru skóry, sprawności fizycznej, pochodzenia, tożsamości, poglądów czy wiary. **W języku ukraińskim „skąd” (звідки / zvidky) i „dokąd” (куди / kudy), to też rutynowe pytania zadawane podczas próby przebicia się przez liczne punkty kontrolne, rozmieszczone na terenie Ukrainy.**

OPIS ROZSZERZONY FILMU

Początek inwazji Rosji na Ukrainę. Miliony osób próbują wydostać się z terenów zagrożonych ostrzałem i okupacją, ale dostępne środki transportu nie docierają do najdalszych zakątków rozległego terytorium. Poszukujący bezpiecznego schronienia Ukraińcy wsiadają bez zastanowienia do zakurzonego vana na obcych rejestracjach.

Ludzie zawieszeni w czasie i przestrzeni, w obliczu niepewnego tu i teraz, decydują się na porzucenie tego, co mają najcenniejsze. Dla niektórych są to nie tylko najbliżsi i cały dorobek życia, ale też krowa, kot, czy przesiąknięte wspomnieniami podwórko za domem. Kijów, Czernihów, Charków, Kramatorsk, Zaporże, Czugujew, Bachmut. Samochód przemierza dziesiątki tysięcy kilometrów, nieraz z liczbą pasażerów ponad dopuszczalne normy, pełniąc rozmaite funkcje: poczekalni, szpitala, schronu, a przede wszystkim przestrzeni do zwierzeń i wyznań, którymi w sposób naturalny zaczynają dzielić się współtowarzysze podróży z przypadku. Słowa przeplatają się z surowym krajobrazem naznaczonym zniszczeniami Ukrainy widzianym z okien ich tymczasowego domu, konfesjonatu na kółkach. Opowieści płyną, i podobnie jak wojna, zdają się nie mieć końca.

„Skąd dokąd” to zapis wielogłosowej narracji. Portret zbiorowy złożony z doświadczeń ludzi, którzy mają jeden cel: znaleźć bezpieczne schronienie. W vanie, ich tymczasowym azylu, zniesione są różnice płci, wieku, koloru skóry, sprawności fizycznej, pochodzenia, tożsamości, poglądów czy wiary. W języku ukraińskim „skąd” (звідки / zvidky) i „dokąd” (куди / kudy), to też rutynowe pytania zadawane podczas próby przebicia się przez liczne punkty kontrolne, rozmieszczone na terenie Ukrainy.

EKSPLIKACJA REŻYSERSKA MAĆKA HAMELI

Urodziłem się w Warszawie na początku lat 80. i byłem pierwszym pokoleniem Polaków, które nie było zmuszane do nauki rosyjskiego w szkole. Być może dlatego po ukończeniu 18 lat postanowiłem uczyć się właśnie rosyjskiego i wyjechałem na studia do Petersburga. Chciałem przeczytać Nabokova i Dostojewskiego w oryginale. Szybko przekonałem się, jak bardzo odległe jest moje „literackie” postrzeganie Rosji od rzeczywistości, którą poznałem.

W 2013 roku, ówczesny prezydent Ukrainy Wiktor Janukowycz pod presją Rosji odmówił podpisania umowy stowarzyszeniowej z UE, a setki studentów w proteście wyszło na kijowski Majdan. Miałem poczucie, że ten konflikt jest ważny nie tylko dla samej Ukrainy, ale także dla całego regionu, w tym Polski, która właśnie obchodziła dziesięciolecie członkostwa w UE. Miałem właśnie skończyć 31 lat i zwykle tego dnia planowałam wyprawić z tej okazji przyjęcie w moim warszawskim mieszkaniu, ale tym razem pomyślałem, że jedynym odpowiednim sposobem na świętowanie będzie pojechać pociągiem do Kijowa i okazać solidarność z protestującymi. Przyjechałem do Ukrainy tylko na trzy dni, ale skończyło się na trzech miesiącach i kręceniu filmu dokumentalnego o uczestnikach rewolucji na Majdanie.

Główny bohater mojego filmu wstąpił do batalionu Azow, by bronić Mariupola, i w 2014 roku został wzięty do niewoli przez armię rosyjską. Próbowałem go odnaleźć przez kilka następnych lat, ale bezskutecznie. W trakcie tego procesu narodziło się moje szczególne przywiązanie do Ukrainy i jej mieszkańców, ponieważ moje życie splątało się z jej historią polityczną. To dlatego, kiedy Rosja rozpoczęła inwazję na Ukrainę na pełną skalę, czułem, że nie mogę pozostać niezaangażowany.

Trzy dni po inwazji Rosji na Ukrainę, kupiłem vana i zaangażowałem się jako wolontariusz w transporcie uchodźców z granicy. Tydzień później jeździłem już po samej Ukrainie, oferując przewóz nie tylko z Kijowa czy większych miast, ale też odległych zakątków kraju, skąd nie było innej możliwości wyjazdu. Zacząłem również współpracować z międzynarodowymi organizacjami pomocowymi w ewakuacji osób znajdujących się w wyjątkowo trudnej sytuacji: kobiet w ciąży, osób niepełnosprawnych, cudzoziemców. Wykorzystując znajomość języków ukraińskiego i rosyjskiego organizowałem przewożonym osobom miejsce zamieszkania i dalszą podróż. Łącznie udało się ewakuować ponad 400 osób.

W trakcie mojego zaangażowania, zrodził się pomysł na film, którego realizacja pozwoliłaby prowadzić działania pomocowe, a jednocześnie dokumentować pogarszającą się sytuację kraju, będącego obiektem terroru wymierzonego w ludność cywilną. „Skąd dokąd” to opowieść pozbawiona komentarza post factum i warstwy analizy, bowiem bohaterami są osoby, które właśnie zdecydowały się na ucieczkę. Intymna przestrzeń auta tworzy pole do pełnych szczerości rozmów między kierowcą a pasażerami, dotyczących życia, marzeń i niepokojów. Toczą się one w naturalny sposób, ponieważ wynikają ze spotkania dwóch ciekawych siebie stron.

Zamysłem dokumentu, poza przedstawieniem historii osobistych, jest także pokazanie krajobrazu wojny rozgrywającej się na naszych oczach, której przebieg przekroczył najgorsze prognozy i której skutki — materialne, psychiczne, społeczne i cywilizacyjne — będziemy liczyć w dekadach. To także świadectwo ogromnej mobilizacji pomocowej polskiego społeczeństwa i historycznego zbliżenia obu naszych krajów mimo trudnej przeszłości.

TYTUŁ FILMU W JĘZYKU POLSKIM I UKRAIŃSKIM; KONTEKST

„Skąd dokąd” i „Zvidky kudy” to odpowiednio polska i ukraińska wersja tytułu filmu. Zwroty te można przetłumaczyć jako „skąd” (**skąd** / **звідки** / **zvidky**) i „dokąd” (**dokąd** / **куди** / **kudy**). To rutynowe pytania zadawane podczas próby przejazdu przez liczne punkty kontrolne rozmieszczone na terenie całego kraju, które Maciek Hamela mijał wraz ze swoimi bohaterami-pasażerami, podczas podróży do Ukrainy i z powrotem.

ORYGINALNA ŚCIEŻKA DŹWIĘKOWA FILMU

Muzykę do filmu skomponował **Antoni Komasa-Łazarkiewicz**, mieszkający w Berlinie polski kompozytor, tworzący muzykę filmową, teatralną i telewizyjną. Jest jednym z najlepszych kompozytorów swojego pokolenia w naszym regionie, a szczególnie znany z wielokrotnej współpracy z reżyserką Agnieszką Holland. Pracowali przy filmach, takich jak nominowany do Oscara „W ciemności”, zdobywca Srebrnego Niedźwiedzia w Berlinie „Pokot” czy „Obywatel Jones” i „Szarlatan”. Inne ważne projekty Komasy-Łazarkiewicza to m.in. nominowany do Oscara film fabularny „Quo vadis, Aida”, wyreżyserowany przez Jasmilę Žbanić, produkcja „Dziecka Rosemary” zrealizowana przez LionsGate w 2014 roku dla stacji NBC, a także pierwszy polskojęzyczny film Produkcja Netflix, „1983”.

Oprócz oryginalnej ścieżki dźwiękowej, Antoni Komasa-Łazarkiewicz skomponował temat filmu, klasyczny utwór „Skrzydła” w wykonaniu Ukraińskiego Chóru. **Motywytem przewodnim jest wiersz Liny Kostenko, jednej z najwybitniejszych współczesnych poetek ukraińskich, o tym samym tytule.** Powtarzający się w wierszu wers „Człowiek rzekomo nie lata... A skrzydła posiada. A skrzydła posiada!” jest metaforą tego, co przeżywają osoby, które zostają zmuszone opuścić swój dom i wyruszyć w drogę i motywem wiodącym pieśni, którą wykonuje w filmie chór złożony z ukraińskich artystów, którzy przybyli do Polski po rozpoczęciu wojny. Co ciekawe, Lina Kostenko napisała ten wiersz w 1958 roku, przebywając na emigracji właśnie w Polsce, z tęsknoty za swoją ojczyzną.

Słowa wiersza:

<https://docs.google.com/document/d/1RZUf3HzPHtIjr6zPa8AELNKi0eNTm1H6/edit>

BIOGRAM REŻYSERA MAĆKA HAMELI

fot. Fiilp Wolski

Producent filmowy i radiowy, reżyser, scenarzysta. Urodzony w Warszawie, absolwent literatury francuskiej na Sorbonie (Paris IV). Studiując reżyserię filmową na École Internationale de Création Audiovisuelle et de Réalisation (EICAR) pracował na budowach, jako przewodnik wycieczek po Paryżu i w polskim Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Wieloletni współpracownik BBC Channel. Współtwórca i producent krótkometrażowego filmu dokumentalnego „Pozdrawiam”, nagrodzonego Doc Alliance Award w ramach sekcji Cannes Docs na Festiwalu Filmowym w Cannes (2021) i prezentowanego na festiwalu Millennium Docs Against Gravity. Producent takich tytułów jak „Przekonania” (nagroda MDR dla najlepszego filmu dokumentalnego z Europy Wschodniej na Dok Leipzig 2016), „Zbieracze morskiej trawy”, „Polonez” czy „Parquet”. Reżyser i producent utworów radiowych - otrzymał Srebrnego Melchiora za Premierę Roku 2018 w Ogólnopolskim Konkursie Reportażystów Polskiego Radia. Współautor i producent „Planu B”, serii podcastów dokumentalnych dla Audioteki.

Wybrana filmografia

2023 Skąd dokąd

2021 Pozdrawiam (short)

PLAKAT ARTYSTYCZNY PATRYKA HARDZIEJA

W projekcie wykorzystano font „Drogowskaz” zaprojektowany przez Marka Sigmunda w 1975. To jedyny font, który używany jest w Polsce na terenie całego kraju, mijany codziennie przez miliony obywateli, a także tych, którzy po raz pierwszy przekroczyli granicę z Ukrainą w drodze do bezpieczeństwa. Projekt odwołuje się do polskiej szkoły plakatu.

W przygotowaniu jest także plakat komercyjny.

EKSPLIKACJA OPERATORSKA

„Skąd dokąd” to autentyczna, intymna obserwacja toczącej się wojny, śledząca losy wielu pokoleń ukraińskich cywilów, którzy nagle opuszczają swoje domy i polegają na pomocy vana reżysera Maćka Hameli, aby uciec przed zagrażającym życiu konfliktem.

Kiedy przygotowywaliśmy się do zdjęć, naszym głównym celem nie było ingerowanie w proces ewakuacji. Większość filmu rozgrywa się w samochodzie. Filmowaliśmy pasażerów ewakuowanych ze strefy działań wojennych po rosyjskiej inwazji. Ludzie decydują się na porzucenie tego, co mają najcenniejsze i wsiadają bez zastanowienia do vana na polskich rejestracjach. Samochód przemierza tysiące kilometrów, pełniąc rozmaite funkcje: poczekalni, szpitala, schronu, a przede wszystkim przestrzeni do zwierzeń i wyznań, którymi w sposób naturalny zaczynają dzielić się współtowarzysze podróży z przypadku - zarówno między sobą, jak i z kierowcą-reżyserem. Aby stworzyć środowisko, w którym reżyser mógł nawiązać intymną relację z uchodźcami wojennymi, kamera musiała być jak najmniejsza, a nie wielka i przytłaczająca. Co więcej, większość środków finansowych, jakimi dysponowaliśmy, przeznaczaliśmy na same ewakuację, pomoc humanitarną, ratowanie życia ludzi, więc musieliśmy znaleźć rozsądne rozwiązania przy planowaniu wydatków na sprzęt. ARRI nie wchodziło w grę. Z tego powodu przyjrzelśmy się Z CAM F6, pełnoklatkowej kamerze z doskonałym zakresem dynamicznym i rozbudowaną technologią kolorów. Z CAM F6, która była używana m.in. jako kamera zderzeniowa w Mission Impossible 7, okazała się najlepszą opcją do osiągnięcia wszystkich naszych celów.

Główną ideą było trzymanie kamery w jednym miejscu w samochodzie, filmowanie długich ujęć bez regulacji kadru, aby zarejestrować te intymne historie. Stała klatka pomogła osiągnąć maksymalny charakter dokumentu, który przenosi szczerość i prawdę zeznań ofiar wojny na ekran. Aparat ustawiono na monopodzie, który pomagał w stabilizacji. Pozwoliło nam to również umieścić go w tej samej pozycji i na tej samej wysokości za każdym razem, gdy wracaliśmy do samochodu. Praca filmowca w kraju ogarniętym wojną to prawdziwe wyzwanie. Sprzęt może zostać omyłkowo wzięty za broń lub narzędzie szpiegowskie wroga. Z tego powodu rozmiar kamery miał ogromne znaczenie. Mogliśmy ją szybko ukryć podczas przejeżdżania przez liczne wojskowe punkty kontrolne i zapobiec potencjalnie ryzykownym sytuacjom. W procesie ewakuacji czas i bezpieczeństwo pasażerów były najważniejsze, musieliśmy unikać aresztowania lub przesłuchania.

Warunki i konwencja kręcenia we wnętrzu auta wymagały szerokiego kąta obiektywu, najlepiej ze stabilizacją, aby zredukować ciągłe drgania poruszającego się samochodu po zniszczonych ukraińskich drogach i bardzo często w terenie. Aby uchwycić twarze podróżników przeplatające się z surowymi, zniszczonymi przez ostrzał ukraińskimi krajobrazami za oknami, zdecydowaliśmy się na obiektywy Canon z linii L, głównie 16-35 mm.

Z CAM F6 ma dobry zakres dynamiczny do pracy w zupełnie nieprzewidywalnych warunkach. Bardzo często nie mieliśmy możliwości dostosowania balansu kolorów, a niesamowita umiejętność dostosowywania się tej kamery do palety barw dookoła była prawdziwym ratunkiem w postprodukcji. Kręciliśmy w 6k i 4K, w zależności od etapu produkcji, co dawało nam możliwość dopasowania kadru w postprodukcji.